

História keramického priemyslu do polovice 19. storočia (v rokoch) :

Asi pred 25 000 rokmi – si človek začal všímať tvarovateľnosť hliny. Pretože v tom čase žil loveckým spôsobom života, nepociťoval potrebu zhotovovať si nádoby. Z hliny vytváral plastiky – idoly.

Neskôr – človek začal prútené koše vymazávať hlinou a potom ich aj vypaľovať na ohniskách. Niektorí archeológovia toto označujú ako počiatky hrnčiarstva.

V 9.-7. tisícročí p.n.l. – prestali ľudia kočovať a usadili sa v klimaticky vhodných oblastiach (napr. na Blízkom východe). Príčinou usadenia bolo to, že človek tej doby začal uvedomele pestovať plodiny (predtým divo rastúce) a chovať domáce zvieratá.

Zmena pri obstarávaní obživy viedla k vzniku ďalších nadväzných činností. Stavby väčších obytných stavieb/domov boli pôvodne zhotovované z prútia oblepeného hlinou, neskôr sa ich múry stavali z jednotlivých vrstiev ubitej hliny. V závere tohto obdobia sa objavili prvé stavby z hlinených sušených tehál.

V 8. tisícročí p.n.l. – vnútri domov sa objavili prvé hlinené pece na pečenie a prvé nádoby. Mali funkciu zásobník na potraviny a vodu: slúžili ako hrnce, pekáče a misy (neskôr sa stali potrebnými ďalšie tvary: šálky, džbány, naberačky, lyžice, cedníky a mnohé iné nádoby). Výroba úžitkovej keramiky mala za následok stavbu špeciálnych keramických a hrnčiarskych pecí.

V 5. tisícročí p.n.l. – v keramickej výrobe sa vyvinul hrnčiarsky kruh otáčaný rukou. Hrnčiarskej výrobe sa začali venovať špecializovaní remeselníci. Ide pravdepodobne o prvý príklad hromadnej výroby v dejinách.

V 3. tisícročí p.n.l. – tehly sa začali vypaľovať.

Okolo roku 400 p.n.l. – na niektorých predmetoch z tohto obdobia sa vyskytuje povrchová úprava podobná smaltu[1].

V 1. storočí p.n.l.

– Rimania začali vyrábať aj keramické rúrky, ktoré využívali na odvodňovanie močiarov a na stavbu vodovodov[2].

– Rímska ríša prevzala tradície gréckej a etruskej keramiky, vznikla červenoglazovaná a plasticky zdobená keramika – Terra sigillata.

Na počiatku n.l. – vznikol, z pôvodného názvu pohárov z dobytčích rohov a neskôr pohárov z pálenej hliny (*keramos*) a tiež podľa mestskej štvrti v Aténach, kde sídlili hrnčiari (*Kerameikos*), v starovekom Grécku pojem keramika.

V 6. storočí n.l. – sa začal v Číne vyrábať primitívny porcelán, spočiatku podobný kamenine, **v 8. a 9. storočí** už veľmi zdokonalený. Do Európy správy o tejto výrobe priniesol Marco Polo (1254-1323).

V 11. storočí n.l. – sa v Porýní objavila kamenina so soľnou glazúrou.

V 13. storočí n.l. – vyrábali stavebnú a ozdobnú keramiku Maurovia v Španielsku.

V 14. storočí n.l. – v talianskych mestách Neapol, Urbino a Faenza bola znovuobjavená *fajansa*[3].

V 2. polovici 15. storočia – sa Taliani pokúšali napodobniť čínsky porcelán. Zatiaľ však s malým úspechom.

V 16. storočí – sa v Norimbergu začali vyrábať fajansové kachle, červeno alebo zeleno glazované.

V 17. storočí – bola vo Francúzsku a Nizozemsku zavedená remeselná výroba delfskej fajansy doplnená bielou olovnatocínčitou glazúrou.

Roku 1619 – J. Etherington dostal patent na strojové formovanie tehál.

Roku 1671 – si podal patent na ázijský porcelán Angličan John Dwight. Vyrábali sa z neho hrnčiarske výrobky s málo pevným črepom.

Roku 1673 – vznikol pri výrobe fajansy a začal sa vo francúzskom meste Rouen vyrábať fritový porcelán.

Roku 1708 – nemecký alchymista Johann Friedrich Böttger (1682-1719) vyrobil prvý dokonalý/tvrdý európsky porcelán a od roku 1710 začal jeho výrobu v Sasku. Niekedy sa uvádza, že sa na vynáleze zúčastnil aj Ehrenfried Walter von Tschirnhaus (1651-1708). Tento tzv. meissenský porcelán sa rýchlo rozvíjal tvarovo, farebne i materiálovo.

Roku 1717 – vznikla vo Viedni manufaktúra na výrobu porcelánu.

Roku 1740 – sa v Anglicku začala vyrábať tzv. sheltonská belnina[4]. Išlo o keramiku s bielym, vysoko pórovitým črepom a transparentnou glazúrou.

Roku 1772 – Angličan Josiah Wedgwood (1730-1795) rozvinul k veľkej dokonalosti výrobu jemného keramického tovaru, ktorý sa vyvážal do mnohých krajín.

Koncom 18. storočia – v Nemecku bol navrhnutý jednotný formát stavebných tehál 11×5,25×2,5 palca. U nás sa už vtedy začali používať dnešné rozmery 6,6×14×29 cm.

Roku 1783 – Sven Rinmann začal vyrábať vo Švédsku prvý smaltovaný riad.

Roku 1813 – v Anglicku sa začali vyrábať na odľahčenie stavebných konštrukcií duté pálené tehly.

Roku 1870 – prvý keramický záchod so sifónom, v ktorom ostáva voda, vyrobil anglický hrnčiar William Twyford.

Až do roku 1879 – sa hlina na výrobu tehál získavala iba ručnými lopatami. Až po tomto roku prišli parné

lopaty, ktoré uľahčili ťažbu hlíny[5]. (Následne bolo potrebné dostať z hlíny každý jeden kameň a namixovať hlinu so všetkými ďalšími prísadami a vodou, aby získala správnu konzistenciu. Tento krok bol pre ľudí kedysi tým najťažším.)

Až okolo polovice 19. storočia – ľudí vystriedali kone točiace sa okolo osi mlynu na mixovanie tehlovej hmoty.

[1] Kremičitá tavenina príbuzná sklu ale aj porcelánu. Na povrchu kovu vytvára ochranný, celistvý hladký a lesklý povlak.

[2] Názov tehly pochádza od Rimanov. Paradoxom je, že názov *tegula* čiže tehla nepatrí prvku zo steny čiže múru, ale časti strešnej krytiny, ktorá sa pokladala na strešné trámy, bola súčasťou jej spodnej časti a mala tvar rozťahnutého U. Tieto teguly sa ukladali vedľa seba a ich spoje sa prekladali korýtkami - *imbexami* v tvare ležateho C. Tvar podobajúci sa klasickej tehle mala plochá štvorcová *latera*. Rimania ešte vyrábali tehlu tubus, ktorá mala tvar dutého hranolu a slúžila na teplovody. Tegula sa používala aj na odvlhčenie steny, bola to platňa s nožičkami, ktorá sa prikladala k stene. Tento názov sa spája s vlhkosťou, vodou.

[3] Transparentná cíničito-olovnatá biela glazúra, ktorá je vhodná na maľbu a farbenie.

[4] Belnina – pórovina s bielym pórovitým črepom.

[5] Hlína sa ťažila iba v jeseni, aby počas zimy premrzla, čím zmäkla a zbavila sa oxidov.